

“Egy gyakorlati helyzet matematikai modellje nem más, mint annak az árnyéka az agy vásznán.”

Tisztelt Egybegyűltek! Kedves Kollégák!

Ez a Rényi Alfréd-től származó mondat különösen kedves nekem, hiszen éppen ezzel a “vászonnal” foglalkozom én is kutatásaimban, immár évtizedek óta. Újra és újra elolvasva kiérzem belőle ennek a vászonnak a gazdag textúráját, ahogy azt is, amint agyunk a világhoz kapcsolódik. Jó így látni a matematikát – nem eszközként, amit mindannyian több-kevesebb lelkesedéssel használunk a kutatói munka vagy a hétköznapi problémák megoldása során.

Rényi Alfréd fájdalmasan rövid élete alatt – hiszen nem volt 50 éves, amikor meghalt – a matematika számos területén alkotott maradandót. Elég, ha csak a számelméletet, a kombinatorikát, a valószínűségszámítást és a gráfelméletet említjük, de kedvvel írt tudományfilozófiai műveket is: a köszöntőm elején idézett mondat például Arkhimédész-től hangzik el egy képzelt párbeszédben Rényi *Dialógusok a matematikáról* című művében.

Rényi a matematika tudományának nagy alakja volt, de korántsem volt egyedül Magyarországon. A Fejér Lipót és Riesz Frigyes nevével fémjelzett világhírű matematikai iskola a huszadik század első felében számos jelentős matematikust adott a világnak és a tudománynak – közéjük tartozott Neumann János, Erdős Pál, Turán Pál és iskolateremtő társaik.

De visszatérve a gyakorlati problémákra és arra a bizonyos vászonra, érdemes megemlítenünk, hogy a matematikai kutatásokat összefogó hazai intézet működésének célja 1950-es alapításakor ez volt, idézem:

„az alkalmazott matematikai tudományok művelése általában és olyan módszerek kidolgozása, amelyekkel az elméleti matematikai eredményeket a népgazdasági termelés növelésére lehet felhasználni.” Ennek az eredeti nevén MTA Alkalmazott Matematikai Intézetnek nevezett műhelynek a vezetésére kapott megbízást első igazgatóként Rényi Alfréd, aki akkor mindössze 29 éves volt. Az alkalmazás és az elmélet azonban a matematikában olyannyira egységben jár, hogy öt évvel az intézet alapítása után a nevéből kikerült mindenféle utalás erre a célzottságra, így született meg az MTA Matematikai Kutatóintézete, mely 1999-ben felvette alapító igazgatója nevét, és azóta legtöbbször csak a „Rényi”-ként emlegetik.

Az intézet egyebek mellett két Abel-díjas matematikussal is büszkélkedhet, akadémiai elnök elődömmel, Lovász Lászlóval, valamint Szemerédi Endrével, aki az idei közgyűlésünkön vehette át az MTA legmagasabb elismerését, az Akadémiai Aranyérmet. E díjak birtokosaik képességein túl sokat elmondanak arról a közegről, amely képes otthont adni két ilyen kiváló tudósnak. És nemcsak nekik. Az elmúlt években a Rényi matematikusai egymás után nyerték el az Európai Kutatási Tanács egyenként több százmillió forintos támogatását, legutóbb, idén tavasszal Tardos Gábor. Ezzel a „Rényi” nemcsak a hazai kutatóhelyek, de a nemzetközi matematikai műhelyek között is kiemelkedő teljesítményűnek számít.

Nyolc éve, a Nemzeti Agykutatási Program indulásakor egy interjúmban azt mondtam, hogy a magyar agykutatás egyebek mellett abban különbözik a magyar focitól, hogy nemcsak dicső múltja van, hanem jelene is. Ugyanez bátran elmondható a magyar matematikáról is.

Bár nem követem a futballvilág minden rezdülését, talán a múlt keddi 4:0-s magyar-angol után megengedhetünk magunknak némi bizakodást

a labdarúgás terén is. Olvastam a mérkőzésen két gólt szerző Sallai Roland egy korábbi nyilatkozatát a válogatott sikereiről, és talán nem tévedek, ha azt mondom, szavait éppúgy magukénak érezhetik Angliában diadalmaskodó focistáink mint matematikus kutatóink:

“Megmutattuk, hogy számolni kell velünk!”